

עירוב והשקת מקוואות

(1) דין עירוב ע"י נקב:

משנה מקוואות ו/ז: עירוב מקוואות **כשפופרת הנוד** כעביה וכחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן, ספק כשפופרת הנוד ספק שאינה כשפופרת הנוד פסולה מפני שהיא (הטבילה) מן התורה... כל שיעמוד בשפופרת הנוד ממעטה...

משנה מקוואות ו/ח: מטהרים את המקוואות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב... ומושכו ומשיקו אפילו **כשערה** דיו...

שיעור הנקב:

רשב"א, ר"ש: הא דבעינן כשפופרת הנוד היינו דוקא להכשיר מקוה חסר מן השלם (ובזה מדובר במשנה ז) אבל להכשיר מקוה שאוב ממקוה שלם שאינו שאוב אע"פ שאינו משיקן אלא כשערה כשר לפי ששאוב אינו פוסל אלא מדבריהם הם הקילו בו בכך שאע"פ שמי ההשקה אינם רואים פני האויר ואע"פ שאין משיקות אלא כשערה כשר (ובזה מדובר במשנה ח).

וכ"פ שו"ע נב-נג

רא"ש: בכל עירוב מקוואות, אפילו דשאוב ואינו שאוב, צריך נקב כשפופרת הנוד (והיינו לשיטתו שהוא סובר דכולו שאוב הוה מדאורייתא - ראה לעיל בסיכום בעמ' 7).

וכ"פ רמ"א נג

ש"ד: אך במקרה שהמקוה היתה רובה כשירה ומקצתה שאובה, כגון שנפלו לתוכה גי' לוגין מים שאובים, כיון דבזה הוי מדרבנן לשיטת הרא"ש - סגי בכשערה (ובזה מדובר במשנה ח). [ולפי"ז לכל חד כדאית ליה לפסול דרבנן בכשערה ולדאורייתא כשפופרת הנוד]

צירוף נקבים דקים לשיעור כשפופרת הנוד:

שו"ע נב (ע"פ מרדכי בשם ראבי"ה): אם יש נקבים דקים הרבה מצטרפין לכשפופרת הנאד אם המקוה האחד שלם והשני חסר [ומותר לחפור מקוה בצד הנהר ולטבול בה אע"פ שאין בה מ' סאה דהא ארעא חלחולי מחלחלת והואיל והוא סמוך לנהר ואנו רואין החלחולים שביניהם שהמים באין מן הנהר דרך החלחול דהיינו מנקבים דקים שבקרקע הוי חבור - רמ"א], אבל אם שניהם חסרים אין הנקבים הדקים מצטרפין לכשפופרת הנאד [וה"ה אם חלק מקוה בסל או בשק אם אין שיעור מקוה בצד אחד פסול - רמ"א].

חכם צבי ולבושי שרד חולקים על השו"ע ולדעתם בכל מקרה נקבים דקים לא מצטרפים לשיעור שפופרת הנוד. (ועיין בפת"ש ס"ק לח)

(2) דין עירוב ע"י סדק:

שו"ע נד (ע"פ משנה מקוואות ו/ט): כותל שבין ב' מקוואות שנסדק מצד זה לצד זה אפילו כל שהוא לשתי – מצטרף לערב שני המקוואות להכשירם, ואם לערב – אינם מצטרפים עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנאד.

שתי, ערב:

רא"ש, ר"ש: שתי היינו מצד זה לצד זה, וערב היינו מלמעלה למטה.

רמב"ם, ראב"ד: שתי היינו מלמעלה למטה, וערב היינו מצד זה לצד זה.

שיעור הסדק בשתי:

רמב"ם: כל שנסדק לשתי, כיון שכל הכותל נסדק לשתי, אפילו אם לא מצטרף כל הסדק לשפופרת הנוד המקוואות מצטרפין.

ר' ירוחם: אפילו נסדק לשתי - אם מצטרף כל הסדק לשפופרת הנוד מצטרפין, ואם לאו לא מצטרפין.

ש"ד, ט"ז: יש להחמיר כתרווייהו, ולכן בין באורז בין ברוחב צריד כשפופרת הנוד במקום אחד.

(3) דין עירוב ע"י פירצה בראש הכותל:

שו"ע נד (ע"פ משנה מקוואות ו/ט): ואם נפרץ הכותל זה לזה על רום כקליפת השום ועל רוחב כשפופרת הנאד – כשרה. (כיון שהפירצה רואה את האויר והכל רואים שנתערבו המקוואות סגי בכך)

(4) דין עירוב ע"י שהמים עוברים מעל כותל שלם בלא פירצה:

ר"ש ועוד: בזה אין צריך כקליפת השום וסגי בטופח על מנת להטפוח.

רמב"ם ועוד: אין חילוק בין פירצה לכותל שלם, ולעולם בעינן למעלה כקליפת השום.
וכ"פ הש"ך

רוחב קילוח המים (במקרים 1-2-3):

ר"ת ועוד: יש חילוק בין שיעור הנקב או הפירצה לשיעור המים העוברים בנקב או בפירצה, והיינו דשיעור הנקב צריך להיות כשפופרת הנוד אבל שיעור המים הצפים בתוך הנקב **סגי בטופח על מנת להטפח**, וכן שיעור גובה הפירצה צריך להיות כקליפת השום אבל שיעור המים הצפים בתוך הפירצה סגי בטופח על מנת להטפח.

ר"ש ורוב הראשונים: בין בנקב ובין בפירצה – שיעור המים העוברים צריך להיות **כשיעור הנקב או הפירצה בין לשפופרת הנוד בין לקליפת השום. וכ"פ רמ"א נב**

ראב"ד: הנקב צריך להיות מלא יותר מחצי.

נסתם הנקב לאחר שנתערב (בכל המקרים):

רבינו ירוחם בשם י"מ: אם אחר שנתערב נסתם הנקב – **חוזר הפסול לפיסולו** כבתחילה קודם שנתערב. **וכתב הש"ך** שטוב להחמיר לכתחילה כשיטה זו

רא"ש ועוד: כיון שהוכשר פעם אחת שוב אינו חוזר לפיסולו, והיינו דוקא בעירב הפסול עם שאינו פסול, אבל בעירב החסר עם השלם פשוט שאחר שנסתם הנקב חוזר לקדמותו **וכ"פ שו"ע נב** (דהרי חסר הוא לפנינו).